

Š i f r a k a n d i d a t a :

--

Državni izpitni center

M 1 7 1 5 3 1 1 1

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

≡ Izpitna pola 1 ≡

Komentar besedila

Torek, 30. maj 2017 / 90 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva konceptna lista in dva ocenjevalna obrazca.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca). Svojo šifro vpišite tudi na konceptna lista.

Izpitna pola vsebuje 4 filozofska besedila, od katerih izberite eno in napišite komentar, ki naj obsega najmanj 600 besed. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 22.

V preglednici z "x" zaznamujte, komentar katerega filozofskega besedila naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenil prvi komentar, ki ste ga pisali.

1.	2.	3.	4.

Pišite v **izpitno polo** z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom. Pred komentar prepisite avtorja besedila in naslov dela, ki ste ga izbrali. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljivo besedilo bo ocenjeno z 0 točkami. Osnutek komentarja pišite na konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

M 1 7 1 5 3 1 1 1 0 3

Prazna stran

OBRNITE LIST.

1. Platon: Država

Prevod Jožeta Košarja

»Zamisli si, da se na eni ali več ladjah dogaja tole: Lastnik ladje je večji in močnejši od pomorščakov na krovu, pri tem pa naglušen in kratkoviden. Povrh je njegovo znanje o pomorstvu sila pomanjkljivo. In tako pride do prepira med pomorščaki, ker vsak meni, da njemu pripada vodstvo ladje. Pri tem pa se nobeden od njih ni učil krmarjenja, nobeden ne more dokazati učne dobe in tudi ne navesti učitelja. Vsi trdijo, da se krmarjenja sploh ni mogoče učiti, in so pripravljene vsakega, ki trdi, da je krmarjenje priučljivo, pobiti na tla. Zato nenehoma silijo v lastnika ladje, naj jim zaupa krmilo. Če si lastnika ladje pridobijo drugi in ne oni, pobijejo ti druge in jih pomečejo v morje, vrlega lastnika pa obvladajo s kakim napojem, vinom ali podobnim, zagospodarijo na ladji, razpolagajo z njo, pijejo in se gostijo ter jadrajo tako, kakor je pri takih ljudeh pričakovati. Tistega, ki se pokaže spretnega pri prepričevanju in obvladovanju lastnika ladje ter jim je sicer v pomoč, hvalijo kot dobrega pomorščaka in veščega krmarja. Kdor te spretnosti nima, pa jim velja za nesposobnega in neuporabnega. Pri tem niti ne vedo, da se mora resničen krmar ukvarjati z letom in letnimi časi, z nebom, ozvezdji, vetrovi in sploh z vsem, kar pač sodi v njegovo stroko, ker le tako lahko uspešno vodi ladjo. Tudi ne razumejo, da je poleg sredstev in spretnosti, ki jih človek potrebuje za zasedbo mesta krmarja na ladji, potreben prav tako čas za izučitev v krmarjenju. – Kjer na ladjah vladajo takšne razmere, tam velja mornarjem, ki se vozijo na teh ladjah, pravi krmar za zvezdogleda, kvasača in neuporabnega človeka. Ali ne?«

(Vir: Platon: Država. Prevod Jože Košar. Založba Mihelač, Ljubljana 1995, 6. knjiga, str. 210.)

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA

S prisposodbo o ladji Platon prikaže odnos države in njenih državljanov do filozofov. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka/prisposodbe ne obnavljajte, temveč razložite, čemu v državi ustrezajo ladja, lastnik ladje, pomorščaki in krmar. Zakaj v državi hvalijo kot dobrega pomorščaka tistega, ki je spreten pri prepričevanju in obvladovanju lastnika, ne pa tistega, ki se spozna na krmarjenje? Zakaj je tak odnos do vednosti po Platonu poguben za državo? Svojo razlago umestite v celoto dela.

Prevod Gorazda Kocijančiča

»Zamisli si torej, da se na več ladjah ali na eni sami dogaja nekaj takšnega: lastnik ladje po velikosti in moči presega vse na ladji, a je naglušen, precej slabo vidi in prav tako o pomorstvu ve le malo; mornarji pa se med seboj prepirajo glede krmarjenja, ker vsak misli, da mora on krmariti, ne da bi se kdo od njih kadar koli izučil v (tej) veščini in ne da bi lahko pokazal svojega učitelja ali čas, v katerem se je učil. Poleg tega trdijo, da krmarjenje ni učljivo in so pripravljene razsekati na kose vsakogar, ki trdi, da je učljivo; gnetejo se okrog samega lastnika ladje ter ga prosijo in delajo vse mogoče, da bi jim zaupal krmilo. In če ga ne prepričajo, ampak to bolj uspe drugim, druge bodisi pobijejo ali pomečejo z ladje, plemenitega lastnika ladje pa obvladajo z napojem iz mandragore, s kakšno pijačo ali s čim drugim, zavladajo na ladji, uporabljajo vse, kar je na njej, pijejo in se gostijo, pri tem pa plujejo tako, kot je za takšne ljudi razumljivo. Poleg tega tistega, ki jim je sposoben pomagati pri tem, ko skušajo s prepričevanjem ali silo obvladati lastnika ladje, hvalijo in ga imenujejo »poznavalec pomorske veščine, krmarstva in ladijskih (spretnosti)«, medtem ko tistega, ki ni takšen, grajajo kot neuporabnega – pri čemer niti ne vedo, da se mora resnični krmar ozirati na leto in letne čase, nebo, zvezde, vetrove in na vse, kar sodi v (to) veščino, če hoče resnično voditi ladjo. Tudi ne verjamejo, da obstaja (ta) veščina ali izurjenost, ki bi krmarja usposobila, da upravlja ladjo, pa najsi to drugi hočejo ali nočejo, ali da bi se lahko osvojila hkrati s krmarsko veščino. Ali ne misliš, da tam, kjer se na ladjah dogajajo takšne stvari, člani posadke tako urejenih ladij resničnega krmarja imenujejo resnično »opazovalec nebesnih pojavov«, »blebetač« in »neuporabnež?«

(Vir: Platon: Država. Prevod Gorazd Kocijančič. Mohorjeva družba, Celje 2004, 6. knjiga, 488a–489a.)

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA

S prisposodbo o ladji Platon prikaže odnos države in njenih državljanov do filozofov. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka/prisposodbe ne obnavljajte, temveč razložite, čemu v državi ustrezajo ladja, lastnik ladje, pomorščaki in krmar. Zakaj v državi hvalijo kot dobrega pomorščaka tistega, ki je spreten pri prepričevanju in obvladovanju lastnika, ne pa tistega, ki se spozna na krmarjenje? Zakaj je tak odnos do vednosti po Platonu poguben za državo in kakšen bi moral biti pravi odnos države do filozofov in njihove vednosti? Svojo razlago umestite v celoto dela.

2. Aristotel: Nikomahova etika

Kot rečeno, počelo dejanj je človek. Preudarek velja temu, kar namerava sam storiti, njegova dejanja pa so lahko tudi drugim namenjena. Zato tudi ne preudarjamo o smotru, ampak o sredstvih za doseg smotra. Tudi ne preudarjamo o vseh posameznostih, npr. ali je to kruh, ali je dovolj pečen, itd.: to je stvar čutnega zaznavanja. Če bi kdo nenehno preudarjal, bi se izgubil v neskončnost. Predmet preudarjanja in odločitve je isti; razlika je le v tem, da je predmet odločitve že jasno opredeljen. Kar namreč razsodimo na osnovi preudarjanja, za to se odločimo.

(Vir: Aristotel: Nikomahova etika. Prevod Kajetan Gantar. Slovenska matica, Ljubljana 1994, 3. knjiga, str. 104.)

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA

V navedenem odlomku Aristotel govori o preudarjanju in odločitvi, dveh pomembnih elementih dobrega delovanja, ki vodi človeka k srečnosti. Ne obnavljajte odlomka, temveč napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg 600 besed. V njem razložite, kakšno vlogo imata preudarjanje in odločitev pri dobrem delovanju. Ob tem razložite Aristotelov nauk o vrlinah in kakšno vlogo imajo vrline pri odločitvi, ki vodi do resnično dobrega. Vse skupaj umestite v širši kontekst besedila in Aristotelovega pojmovanja najvišjega dobrega.

3. Descartes: Meditacije

Tako sem se te dni navadil odvrčati misel od čutov, tako temeljito se je v meni utrdila zavest, da resnično dojemamo o telesnih stvareh neznansko malo, o človeškem duhu pa umemo mnogo več in še veliko več o Bogu, da že zdaj brez vsake težave odvrnem misel od imaginabilnih stvari domišljije in jo, ločeno od vsakršne materije, uperim zgolj k inteligibilnim. In res imam mnogo bolj razločno idejo človeškega duha, kolikor je misleča stvar, ki ni razsežna po dolžini, širini in globini in nima nobene druge telesne lastnosti, kakor idejo kakršne koli telesne stvari. Če pazim na to, da dvomim ali sem nepopolna in odvisna stvar, pridem do take jasne in razločne ideje neodvisnega in popolnega bitja, to je Boga. In samo iz tega, da je v meni taka ideja ali da bivam in imam to idejo, očitno sklepam, da biva tudi Bog in da je od njega vsak hip odvisno vse moje bivanje – in tako sem trdno prepričan, da ni mogoče ničesar spoznati bolj razvidno in gotovo od človeškega duha.

(Vir: Descartes, R.: Meditacije. Prevod Primož Simoniti. Slovenska matica, Ljubljana 1988, 4. meditacija, str. 83.)

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA

V navedenem odlomku Descartes razmišlja o čutnem in intelegibilnem (razumskem, od čutov neodvisnem) spoznanju, spoznanju Boga in vlogi Boga pri spoznanju. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, katere ideje so »jasne in razločne«, in razložite, zakaj po Descartesu ni mogoče ničesar spoznati bolj razvidno in gotovo od človeškega duha ter kakšno vlogo ima pri spoznanju jasnega in razločnega Bog. Svojo razlago umestite v celoto dela.

4. Nietzsche: H genealogiji morale

Takoj vidimo: ta prva izpeljava že vsebuje vse tipične poteze idiosinkrazije angleških psihologov, – imamo »koristnost«, »pozabo«, »navado« in na koncu »zmoto«, vse kot podlago vrednotenju, na katero je bil višji človek do sedaj ponosen kot na neko vrsto predprave človeka nasploh. Ta ponos je *treba* ponižati, to vrednotenje razvrednotiti: je to doseženo? ... Sedaj mi je prvič kot na dlani, da ta teorija išče in umešča izvorščice nastanka pojma »dober« na napačnem mestu: sodba »dober« *ne* prihaja od teh, ki jim je »dobro« storjeno!

(Vir: Nietzsche: H genealogiji morale. Prevod Teo Bizjak. Slovenska matica, Ljubljana 1988, 1. razprava, str. 216.)

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA

Glavna tema prve razprave je vprašanje izvora ključnih moralnih pojmov dobro–slabo. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč navedite, katero zmotno tezo o izvoru morale zagovarjajo angleški psihologi in zakaj jih Nietzsche, pa čeprav ponižajo vrednotenje višjega človeka, označi za »dobre duhove«. Podrobneje razložite, zakaj Nietzsche vidi v njihovi tezi ne samo zmoto, temveč tudi ponižanje vrednotenja višjega človeka in v čem sam odkriva izvor pojmov dobro–slabo? Svojo razlago umestite v celoto dela.

M 1 7 1 5 3 1 1 1 0 9

V sivo polje ne pišite.

Lined writing area consisting of 25 horizontal lines.

A series of horizontal lines spanning the width of the page, intended for handwriting practice. There are 24 lines in total, evenly spaced.

Prazna stran